

Sanhedrin (Mishnah 27b)

R' Yehudah says: **One's beloved friend and one's enemy** are also disqualified to judge or testify about him. — אהוב זה שושבינו — **A “beloved friend” refers to one's groomsman;** שונא כל שלא דבר עמו שלשה ימים באיבה — **“an enemy” refers to one with whom he did not speak for three days out of enmity.** — [The Sages] said to [R' Yehudah]: לא נחשדו ישראל על כן — **The Jewish people are not suspected of this, i.e. to bear false witness about someone out of love or animosity.**

Sanhedrin (Gemara 29a)

The Rabbis taught in a Baraisa: “והוא לא אויב לו” — When the *pasuk* states (*Bamidbar* 35:23): **And he was neither his enemy,** — יעידנו — it teaches that only one who is not an enemy **may testify about [the killer].** — “ולא מבקש רעתו” — When the *pasuk* continues: **Nor one who sought his misfortune,** — ידינו — it teaches that only one who does not seek his misfortune **may judge him.**

We have found a source to disqualify an enemy, — אוהב מנלן — **but from where do we derive that a friend is disqualified?**

Read [the *pasuk*] as follows: “והוא לא אויב לו” — **And he was neither his “oyeiv” [enemy],** — ולא אוהב לו — **nor his “oheiv” [friend].** Thus, only a person who is neither one's enemy nor his friend — יעידנו — **may testify about him.**

— “ולא מבקש רעתו” — **Nor one who sought his misfortune,** — ולא טובתו — **nor his benefit.** Thus, only a person who is neither one's enemy nor his friend — ידינו — **may judge him.**

Is anything about a friend written in the *pasuk*? Certainly not! The *pasuk* can therefore not be interpreted as referring to a friend. — ? —

Rather, it is logic that dictates that a friend is disqualified, as follows: אויב — **Because his attitude toward the litigant is unfavorable.** — משום דמרחקא דעתיה — **Why is an enemy disqualified?** — מאי טעמא — **Regarding a friend, as well,** the same concern applies, — מקרבא דעתיה — **since his attitude toward the litigant is favorable.**

Now, regarding the Rabbis of our Mishnah, — “ולא מבקש רעתו” — **this *pasuk*, he was neither his enemy, nor one who sought his misfortune,** — מאי דרשי ביה — **what do they expound through it?**

One to disqualify a judge who is one's enemy or friend. Although they dispute R' Yehudah's ruling regarding a witness, they agree with him regarding a judge. — אידך — **The other one they expound** — כדתניא — **as it was taught in a Baraisa:...**

Kesubos (105b)

Rav Pappa said: — אמר רב פפא — **A man should judge neither one whom he likes,** — דרחים ליה — **nor one whom he dislikes,** — דסני ליה — **because he will not see wrong in one whom he likes,** — לא חזי ליה חובה — **and he will not see merit in one whom he dislikes.** — וכותא

דאורייתא או דרבנן

הגהות האשר"י (סנהדרין) - אוהב ושונא מפסלי לכתחילה אבל לא בדיעבד.
בית יוסף (ז) - משמע לי מדבריו דהיינו דוקא לכתחילה אבל בדיעבד אם דנו לשונא אפילו שלא דבר ג' ימים וכו' דיניהם דין.

לבוש (ז, ז) - אם הוא שונא פסול הוא מן התורה לדון אותו.
תשב"ץ (א, קס) - אסור לדיין לדון למי שהוא אוהבו או שונאו ואין איסור זה מדרבנן אלא מן התורה דקא נפיק לן מקרא בפרק זה בורר, ואינו כדרך האסמכתות אלא גוף תורה שהרי הקשו בגמרא ואמרו רבנן האי לא אויב לו ולא מבקש רעתו מאי דרשה ביה וכו'...
מאירי - אם כי בגמרא אמרו על אוהב סברא היא כבר כתבו בספרי הכללים שכל מה שאמרו בגמרא שהוא למד מסברא הוא חשוב דין תורה ממש.

ב"ח (ז, יא) - לענין הלכה נקטינן כדעת רבינו תם בתוספות והרא"ש ורבינו וכ"כ במרדכי שאפילו בדיעבד אין דינו דין.

שונא ואוהב שאינו גמור

תוספות (כתובות קה) - לא למאן דסני ליה ולא למאן דרחים ליה. לאו באוהב ושונא דאיירי ביה רבי יהודה ורבנן גבי עדות איירי, דלגבי דיין אפילו רבנן מודו דפסול כדמסיק מקרא בפרק זה בורר, דאם כן הוה ליה לאתווי הכא קרא דהתם אלא התם באוהב כגון שושבינו ושונא שלא דיבר עמו שלשה ימים, אבל הכא באוהב כי הנך דפרח גדפא ארישא אתא ההוא גברא שקליה דאינו אלא חומרא בעלמא שהיו מחמירין על עצמן כדאשכחן בכמה דברים אבל פסולין לא הוו.

בית יוסף - נראה שסובר [הרמב"ם] דכיון דאמרינן פרק זה בורר שאינו יכול לדון לאוהבו ולשונאו ואמרו סתם לא לידון למאן דרחים וכו' אית לן למימר דכי פסלי רבנן אוהב ושונא לדון לאו בגוונא דרבי יהודה בלחוד הוא דפסלי אלא בכל גוונא דרחים או סני ליה מפסיל.

שלחן ערוך (ז, ז מרמב"ם) - אסור לאדם לדון למי שהוא אוהבו אף על פי שאינו שושבינו ולא ריעו אשר כנפשו ולא למי ששונאו אף על פי שאינו אויב לו ולא מבקש רעתו אלא צריך שיהיו השני בעלי הדינים שוים בעיני הדיינים ובלבם ואם לא היה מכיר את שום אחד מהם ולא את מעשיו אין לך דיין צדיק כמוהו.
רמ"א - ומיהו אם דנו דיניהם דין [לפי שיטת המחבר (ע"י ברכי יוסף)],
ויש אומרים דשונאו ממש דהיינו שלא דבר עמו שלשה ימים מתוך איבה או אוהבו ממש דהיינו שושבינו וריעו בשלו אין דיניהם דין,
ויש אומרים דכל שאינו אוהבו או שונאו ממש מותר לדונו ואינו אלא מדת חסידות להחמיר שלא לדונו.

ברכי יוסף (ז, כג) - משמע דאם הוא אוהבו או שונאו ממש אליבא דכולי עלמא הוא אסור אלא כשאינו אוהב ושונא גמור בזה יש מחלוקת דאיכא מאן דאמר דאיסורא איכא ואיכא מאן דאמר דאיסורא ליכא רק מדת חסידות, והרי הוא כמבואר בדברי הסמ"ע.

שאר ציורים

רמ"א - הרב יכול להיות דיין לתלמידו. ערוך השלחן (ז, יב) - אף לכתחלה ואין השני יכול לפוסלו דחלילה לומר שמתוך אהבתו לו בתורה יטה לבו אחריו אלא אם כן יודע הרב בעצמו שמצד תורתו הוא אוהבו ממש דאין לו לישב בדינו.

מהרי"ן לב (ג, צו בש"ך ז, יב) - לא שמענו מעולם מי שיפקפק לומר שיהיה חכם הקהל פסול להיות דיין לשום אחד מהקהל שלו ואפילו למי שיהיה עשיר גדול.

ברכי יוסף (ז, כ) - לפום ריהטא נראה דגם אם שניהם אוהביו או שונאיו לא ידון אותם משום דמסתמא גם אהבתם גם שנאתם לא שוו בשיעוריהן. [וע"ע הלכה פסוקה הערה 246].
ערוך השלחן (ז, יד) - אם הדיין הוא אוהב או שונא לשני הבעלי דין בשוה יכול לדון אותם גם לכתחלה.

פתחי תשובה (ז, יד בשם שבות יעקב) - אם שכינו הוא ריעו אשר כנפשו אסור מדינא אבל אם אינו אוהבו וריעו אשר כנפשו אזי מותר לדונו על פי הדין אך ממדת חסידות יש לפרוש.

תומים (ז, ט) - אם אין שונא לו מחמת ענין עולם הזה רק מחמת ענין שמימי והיא שנאת הנפש וחפצי שמים בזו מותר לדון.

ארח משפט (ז, כ) - דאפילו לרשע חייב לדונו לאמתו.